

Eindexamen filosofie havo 2005 - I

havovwo.nl

---

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opgave 1 The Matrix

Maximumscore 2

1 Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg waarom Morpheus opvatting tot het materialisme gerekend kan worden
- het verband tussen materialisme en monisme met verwijzing naar het citaat

1

1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het materialisme stelt dat denken en ervaren identiek zijn aan hersenprocessen. Morpheus zegt dit ook, wanneer hij beweert dat wat wij als 'echt' ervaren het gevolg is van materiële stoffen en processen
- Als voorbeeld noemt Morpheus zintuiglijke ervaringen die als elektrische signalen door de hersenen worden verwerkt. Dit materialisme is daarom monistisch te noemen; er bestaat geen van de materie onafhankelijke geest

1

1

Maximumscore 3

2 Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- 'intentionaliteit' als eigenschap van bewuste gedachten
- deze eigenschap verwerkt in een argumentatie tegen het materialisme

1

2

voorbeeld van een goed antwoord:

- Gedachten hebben de eigenschap 'intentioneel' te zijn, dat wil zeggen dat ze altijd ergens op gericht zijn
- Dit kan als bezwaar tegen het materialisme gebruikt worden omdat hersenprocessen niet ergens op gericht zijn. Hoewel neuronen een gedachte mogelijk kunnen maken, zijn die neuronen zelf niet gericht op datgene waar een gedachte wel op gericht is

1

2

Maximumscore 4

3 Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argumentatie op basis van de identiteitstheorie waaruit de conclusie volgt dat computers niet kunnen ervaren
- een andere conclusie op basis van het minder strenge materialisme

2

2

voorbeeld van een goed antwoord:

- De identiteitstheorie stelt dat een type gedachte identiek is aan een type hersenproces. Strikt genomen zullen machines dus niet kunnen denken, omdat ze niet van dezelfde materie zijn als de hersenen
- Minder strenge materialisten stellen dat er wel iets stoffelijks verondersteld moet worden, maar dat niet altijd en niet helemaal is vast te leggen welke stof dit moet zijn. Het is denkbaar dat andersoortige materie tot hetzelfde in staat is als de hersenen

2

2

Eindexamen filosofie havo 2005 - I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
4 ☐ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• de overeenkomst tussen het ‘Chinese Kamer experiment’ en de beschrijving van Coolen	<u>1</u>
• de opvatting van Searle dat computers niet kunnen begrijpen, zoals mensen dat kunnen	<u>1</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Searle beredeneert dat een computer, net zoals bij het Chinese Kamer experiment het geval is, alleen maar bepaalde regels volgt zonder enig begrip van betekenis. De persoon in de kamer begrijpt niets van wat hij/ zij uitvoert	
Hetzelfde geldt voor de robot in het citaat van Maarten Coolen: de computer neemt waar volgens een bepaalde procedure zonder daar betekenis aan toe te kennen	<u>1</u>
• Volgens Searle betekent dit dat robots of computers niet tot het begrijpen van betekenis in staat zijn of dat hoeven te zijn. Er is daarom geen sprake van begrijpen zoals wij mensen dat doen; begrijpen, heeft voor ons een betekenis die niet samenvalt met het volgen van regels	<u>1</u>
Maximumscore 4	
5 ☐ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• het antwoord van Nagel op de vraag of machines smaak kunnen ervaren: dit kunnen we niet weten	<u>2</u>
• het antwoord van Nagel gebaseerd op zijn gedachte-experiment van de vleermuis	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Volgens Nagel kun je niet concluderen dat een machine smaak kan ervaren. Het tegenovergestelde kan ook niet. Het subjectieve aspect van iedere menselijke ervaring sluit het kunnen maken van een dergelijke conclusie uit. We zitten vast aan onze eigen typische menselijke manier van waarnemen. Nagel is het dus niet eens met Mouse vanwege de onmogelijkheid van een dergelijke conclusie	<u>2</u>
• Het gedachte-experiment van de vleermuis laat zien dat we ondanks al onze kennis van hoe een vleermuis functioneert, toch niet kunnen weten hoe het is om een vleermuis te <i>zijn</i> . Datgene wat je zou kunnen noemen ‘hoe het is om te ...’, het ervaringsaspect van in dit geval een vleermuis te zijn, impliceert dat wij volgens Nagel niet in staat kunnen zijn om ons te verplaatsen in een vleermuis. Op grond van dit argument kunnen we ons evenmin in een computer verplaatsen; en kunnen dus ook niet een antwoord geven op de vraag hoe deze iets ervaart	<u>2</u>
Maximumscore 3	
6 ☐ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een weergave van de redenering van een utilist	<u>1</u>
• de beslissing van de utilist op basis van deze redenering	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Een utilist redeneert dat alle handelingen tot gevolg moeten hebben dat het geluk voor het grootst mogelijk aantal mensen als doel bereikt wordt	<u>1</u>
• Als dit bereikt kan worden door een dergelijke machine dan kan besloten worden de mensheid in die machine te stoppen. Alles wat het geluk vergroot, kan gerealiseerd worden in de ervaringsmachine.	<u>2</u>
of	
• Een utilist redeneert dat alle handelingen tot gevolg moeten hebben dat het geluk voor het grootst mogelijk aantal mensen als doel bereikt wordt	<u>1</u>
• De vraag is echter of dit geluk wel bereikt wordt en daarom toch besloten moet worden dit niet te doen. Het gaat immers om het grootste geluk als einddoel en het is denkbaar dat geluk aan waarde verliest als alle verlangens vervuld worden	<u>2</u>

Eindexamen filosofie havo 2005 - I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 4	
7 □ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een beargumenteerd antwoord met betrekking tot de vraag of filosoferen in een dergelijke machine mogelijk is, met daarin verwerkt de opvatting van Verbeek over wat filosoferen is	<u>2</u>
• dit standpunt gekoppeld aan een monistisch of dualistisch uitgangspunt (met betrekking tot het probleem van lichaam en geest)	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Verbeek ziet filosoferen vooral als het vermogen van het denken om iets van alle kanten te bekijken en daarbij het geheel te betrekken. Essentieel hierbij is het streven om het inzicht te vergroten.	
Filosoferen zoals opgevat door Verbeek is naar mijn idee niet mogelijk in een dergelijke machine, want deze machine vervult al je wensen en er is dan ook geen streven meer naar meer inzicht. Bovendien is er ook het streven om iets van alle kanten te bekijken en dit vereist een creatief zoeken naar andere invalshoeken die niet bij voorbaat te programmeren zijn	<u>2</u>
• Zodoende denk ik dat filosoferen meer is dan alleen maar elektrische signalen; elektrische signalen zijn niet tot het genoemde streven of tot creatieve invalshoeken in staat. Daarom neig ik meer naar een dualistisch uitgangspunt	<u>2</u>
<i>Opmerking</i>	
<i>Een antwoord vanuit het monisme, waarin gesteld wordt dat denken niets anders is dan elektrische signalen die 'vonken', dient ook goed gerekend te worden. Waarschijnlijk zal dan geconcludeerd worden dat filosoferen in de machine wel mogelijk is, mits aan de eis van programmeerbaarheid van 'streven' en 'inzicht' en dergelijke is voldaan.</i>	